

Förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen

Särskilt om ägarutredningar och
tillämpningen vid olovlig körning

RättsPM 2015:1 (ersätter RättsPM 2005:1)
Utvecklingscentrum Malmö
Maj 2015

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Förutsättningar för förverkande	6
2.1	Den nya lydelsen av 7 § trafikbrottslagen	6
2.2	Lagändring som syftar till att ökat antalet förverkanden	6
2.3	Rekvisiten	6
2.4	Grov olovlig körning	8
2.5	Påföljd för olovlig körning	10
2.6	Tidigare och aktuell brottslighet	10
2.7	Skälighetsbedömning i praxis	14
2.8	Påstående om försäljning	17
2.9	Övriga rättsfall	18
3	Gången vid beslag av fordon	20
3.1	Beslagsprotokollets betydelse	20
3.2	Rättens prövning av beslutet	21
3.3	Fortlöpande prövning krävs	21
4	Ägare enligt vägtrafikregistret	22
4.1	Övriga uppgifter i vägtrafikregistret	22
4.2	Ägarbyte	22
4.3	Förbehåll om återtaganderätt	23
5	Fordonsmålvalt	24
5.1	“Jag har lånat bilen”	24
6	Fordon som är leasade, eller köpta på kredit eller avbetalning med återtagandeförbehåll	25
7	Polismyndighetens rätt att omedelbart sälja eller förstöra fordon i vissa fall	27
8	Bättre ägarutredningar	29
8.1	En ägarutredning ska genomföras på följande sätt	29
8.2	Förhör med föraren och den registrerade ägaren	30
8.3	Delge den registrerade ägaren misstanke om brott när det är möjligt	31
8.4	Fordonsmålvalt som är registrerad ägare till flera fordon	32
8.5	Påstående om ägarbyte	33
8.6	Dokumentation som visar vem som är registrerad ägare, värderingsintyg och fotografier	34
8.7	Vanlig delgivning, förenklad delgivning och slutdelgivning	36
9	Förverkande av egendom som använts som hjälpmedel vid brott enligt trafikbrottslagen	39

10	Förarbeten, litteratur och rättsfall	40
11	Bilaga.....	41

1 Inledning

Justitiedepartementet uppdrog i mars 2011 åt en särskild utredare att se över bestämmelserna om förverkande av fordon vid trafikbrott. Uppdraget redovisades i promemorian Förverkande av fordon vid trafikbrott, Ds 2012:42.

Promemorian innehåller bland annat resultatet från en enkät om förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen. Resultatet visar att man vid ett flertal åklagarkamrar hade uppfattningen att det ofta saknades utredning i ägarfrågan eller att utredningen var bristfällig. En enkät till polismyndigheterna visade att man där ofta avstod från att ta fordon i beslag på grund av oklara ägarförhållanden eller på grund av kostnaderna för förvaring.

I promemorian föreslogs inte en presumptionsregel avseende vem som är att anse som ägare i bestämmelsen 7 § trafikbrottslagen. Huvudskälet var att en förverkandeförklaring ställde höga krav på förutsebarhet och rättssäkerhet och det förutsatte att ägarfrågan var klarlagd. För att komma till rätta med problemen vid ägarutredningar föreslogs i promemorian att regeringen skulle ge Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen i uppdrag att i samråd utarbeta riktlinjer för att förbättra sina metoder.

Som ett led i det arbetet genomförde Utvecklingscentrum Malmö intervjuer med åklagare från åklagarkamrarna i Östersund, Gävle, Sundsvall, Karlstad, Uppsala, Stockholm City, Norrköping, Örebro, Jönköping, Växjö, Göteborg, Helsingborg, Kristianstad och Malmö. Rikspolisstyrelsen genomförde en enkät vid polismyndigheterna och enkäten följdes upp med intervjuer.

Sammanfattningsvis hade de intervjuade åklagarna uppfattningen att fordon inte förverkas i önskvärd utsträckning eftersom ägarutredningar saknas eller är bristfälliga. De nämnde att förhören med förarna är knapphändiga och att påståenden om att fordonet har lånats inte följs upp. I flertalet fall hålls inte förhör med den registrerade ägaren och det saknas upplysningar om huruvida vederbörande har eftersökts. I de fall den registrerade ägaren hörts delges denne oftast inte misstanke om tillåtande av olovlig körning, trots att det finns förutsättningar för det.

De polisiära förundersökningsledarna som intervjuades framförde bl.a. att det skulle gå att hålla bättre förhör om man förändrade rapporteringsblanketten för ingripanden enligt 7 § trafikbrottslagen.

Förslag till riktlinjer för bättre ägarutredningar redovisades till regeringen i juni 2014.

Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten framförde till regeringen att de iakttagelser som gjorts innebar att det fanns skäl att anta riktlinjer i syfte att

förbättra ägarutredningarna för att öka möjligheten att förverka fordon enligt 7 § trafikbrottslagen. Åklagarmyndigheten åtog sig att inarbeta riktlinjerna i ett rättsligt dokument.

I promemorian redogörs också för de lagändringar som trätt i kraft den 1 april 2015 avseende 7 § trafikbrottslagen och som syftar till att öka möjligheten att förverka fordon som använts vid trafikbrott.

2 Förutsättningar för förverkande

2.1 Den nya lydelsen av 7 § trafikbrottslagen

Från 2015-04-01 träder nya regler i kraft avseende 7 § trafikbrottslagen¹. De nya reglerna tillämpas om det senaste förverkandegrundande brottet har begåtts efter 2015-03-31. Det finns inget hinder mot att beakta tidigare brottslighet vid tillämpningen av den nya lydelsen av 7 § trafikbrottslagen². En av de viktigare förändringarna är att beslutsunderlaget nu omfattar både tidigare domar och strafförelägganden och åtalsunderlåtelse³.

”Ett fordon som har använts vid brott enligt denna lag får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är *uppenbart* oskäligt. Detsamma gäller annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag.

Om någon gjort sig skyldig till olovlig körning, rattfylleri eller grovt rattfylleri ska det vid bedömningen av om förverkande behövs för att förebygga fortsatt brottslighet särskilt beaktas om gärningsmannen tidigare har gjort sig skyldig till sådan brottslighet.”

2.2 Lagändring som syftar till att ökat antalet förverkanden

Förverkande får inte ske om förverkandet är *uppenbart* oskäligt. En presumtion⁴ för förverkande införs när den misstänkte tidigare gjort sig skyldig till olovlig körning, rattfylleri eller grovt rattfylleri.

Bakgrunden till ändringarna i 7 § trafikbrottslagen är att regeringen anser att den nuvarande tillämpningen av bestämmelsen i praxis har varit för restriktiv. Det finns därför skäl att förändra och skärpa regelverket. Avsikten är att bedömningen ska bli strängare än vad som följer av nuvarande praxis⁵.

2.3 Rekvisiten

Förebygga fortsatt brottslighet

”Ett fordon som har använts vid brott enligt denna lag får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet ...”

---

¹ SFS 2015:59.

² Prop. 2014/15:26, s. 27.

³ Prop. 2014/15:26, s. 16.

⁴ Prop. 2014/15:26, s. 15.

⁵ Prop. 2014/15:26, s. 14 ff.

För att domstolen ska besluta att förverka ett fordon krävs att man gör bedömning att det kan förebygga fortsatt brottslighet. Det gäller både när yrkandet om förverkande riktas mot föraren som ägare av fordonet och när yrkandet riktas mot den som lånat ut bilen och åtalats för tillåtande av olovlig körning.

Det krävs inte att den misstänkte brukat samma fordon vid flera tillfällen för att fordonet ska kunna förverkas. Om den misstänkte brukar flera fordon kan också flera fordon yrkas förverkande för att hindra honom eller henne från att begå nya brott mot trafikbrottslagen. Brukar den misstänkte samma fordon är det en indikation på att denne har besittning (disponerar) till fordonet och är dess ägare.

När det gäller rekvisitet att förverkandet ska förebygga fortsatt brottslighet innebär det inte något krav på att den misstänkte föraren har brukat samma fordon vid t.ex. flera olovliga körningar.

Ju allvarligare gärningen är, desto starkare är presumtionen för förverkande. Det betyder att presumtionen är starkare för förverkande vid flera fall av grovt rattfylleri och rattfylleri än för olovlig körning⁶. Har föraren gjort sig skyldig till vårdslöshet i trafik eller smitning tillämpas 7 § första stycket trafikbrottslagen när frågan om förverkande prövas⁷. Detsamma gäller om den misstänkte inte tidigare är lagförd.

Uppenbart oskäligt

”Ett fordon som har använts vid brott enligt denna lag får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är uppenbart oskäligt.”

Skärpningen av oskälighetsrekvisitet från oskäligt till uppenbart oskäligt innebär att det generellt finns ett mindre utrymme än tidigare att beakta förhållanden som talar mot ett förverkande. Det krävs alltså starkare skäl än tidigare för att avstå från förverkande på grund av fordonets värde när förutsättningarna för förverkande i övrigt är uppfyllda. Värdet bör tillmätas en viss begränsad betydelse men enbart det förhållandet att fordonet har ett högt värde medför inte att ett förverkande ska bedömas som uppenbart oskäligt⁸.

Vid bedömningen prövas om ett förverkande med beaktande av samtliga omständigheter skulle drabba gärningsmannen eller någon annan på ett sätt som skulle vara uppenbart oskäligt. Liksom tidigare ska samtliga omständigheter beaktas dvs. behovet av fordonet för någon annan medlem i

---

⁶ Prop. 2014/15:26, s. 28.

⁷ Prop. 2014/15:26, s. 16 f.

⁸ Prop. 2014/15:26, s. 27.

gärningsmannens familj samt förarens personliga och ekonomiska förhållanden⁹.

Det men som ett förverkande innebär bör normalt beaktas i förmildrande riktning vid straffmätning och påföljdsval enligt 29 kap. 5 § första stycket 8 och 30 kap. 4 § första stycket brottsbalken¹⁰.

Tidigare gjort sig skyldig till sådan brottslighet - återfallsrisken

Det ska ”särskilt beaktas om gärningsmannen tidigare har gjort sig skyldig till sådan brottslighet.”

I andra stycket av 7 § trafikbrottslagen anges att när man bedömer om förverkande behövs ska man särskilt beakta om den som förverkandeyrkandet riktar sig mot tidigare har gjort sig skyldig till olovlig körning eller rattfylleribrott. Utgångspunkten är att vid flera fall av dessa gärningar finns en beaktansvärd risk för fortsatt brottslighet.

När man bedömer den tidigare brottsligheten har tidsfaktorn betydelse. För att presumtionen ska få stort genomslag ska tidsgränsen inte överstiga två år¹¹. Tiden räknas från brottsdatum för det tidigare brottet.

Före lagändringen togs hänsyn till gärningar i domar men numera gäller att även gärningar som omfattas av strafförelägganden och åtalsunderlåtelse ingår i bedömningen. Det innebär att beslutsunderlaget har utvidgats när man ska ta ställning till återfallsrisken, och att möjligheten att yrka ett fordon förverkat har blivit större.

Uttrycket gjort sig skyldig till innebär att bestämmelsen är tillämplig även när flera brott är uppe till bedömning vid ett och samma tillfälle. Det krävs inte att personen i fråga tidigare har dömts för trafikbrott¹².

Om förverkandet av fordonet bestrids, samtidigt som det finns förutsättningar för förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen och fordonet är taget i beslag, bör man inte besluta om åtalsunderlåtelse.

2.4 Grov olovlig körning

När åklagarens ska yrka ett fordon förverkat ska han eller hon bedöma den tidigare och den aktuella brottsligheten. Då har det betydelse att påföljden för de olovliga körningarna inte bedöms kunna stanna vid böter.

---

⁹ Prop. 2014/15:26, s. 29.

¹⁰ Prop. 2014/15:26, s. 28.

¹¹ Prop. 2014/15:26, s. 16 och s. 29.

¹² Prop. 2014/15:26, s. 16 och s. 29.

Enligt 3 § första stycket trafikbrottslagen (1951:649) är en olovlig körning att bedöma som grov när vederbörande tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller när brottet skett vanemässigt eller i annat fall är att anse som grovt.

Den vanligaste formen av grov olovlig körning grundar sig på att vederbörande tidigare **lagförts** för olovlig körning. Åklagarna använder den mall som finns i Cåbra vilket innebär att yrkanden om ansvar för grov olovlig körning är utformade på samma sätt. Av nedan refererade avgöranden framgår att tingsrätterna och hovrätterna i sina domar angett att vederbörande tidigare **dömts** för olovlig körning.

Det innebär att åtalsunderlåtelse och strafförelägganden generellt inte beaktas av domstolen. I en dom har emellertid Skaraborgs tingsrätt angett att vederbörande tidigare är dömd trots att det bör vara åtalsunderlåtelse som legat till grund för domstolens bedömning, se nedan. I de återgivna rättsfallen har vederbörande oftast inte överklagat domen till hovrätten avseende den olovliga körningen.

Av nedanstående avgöranden är slutsatsen att det förflutit mellan 1- och 2 år från brottstidpunkt till den senaste domen. Det motsäger emellertid inte att det finns domstolar som godtar att det förflutit 3 år mellan det nya brottet och den tidigare domen.

Tabell 1. Praxis avseende grov olovlig körning (före 2015-04-01)

Brottstidpunkt	Tidigare domar/åtalsunderlåtelse för olovlig körning/grov olovlig körning	Domstol
2013-05-18	Domar 2012, 2010, 2009	Göta HovR 2014-04-07, B 3318-13, som tingsrätten funnit är brottet att bedöma som grovt, Jönköpings TR använder begreppet tidigare lagförts för olovlig körning
2012-09-29	Domar 2012, 2010, 2009	Solna TR 2014-03-20, B 1343-13. H är tidigare dömd för olovlig körning och han ska därmed dömas för grovt brott.
2013-12-04	Åtalsunderlåtelse 2011-07-29, 2011-07-28, 2011-07-20. Dom 2009-11-12 inte olovlig körning	Skaraborgs TR 2014-01-29, B 4250-13. Är tidigare dömd för olovlig körning.

Brottstidpunkt	Tidigare domar/åtalsunderlåtelse för olovlig körning/grov olovlig körning	Domstol
2013-01-22 och 01-23	Domar 2012-08-13, 2012-11-13	HovR över Skåne och Blekinge 2013-10-02, B 1102-13. Fastställer TR:s dom. Lunds TR B 606-13. Är tidigare dömd för olovlig körning.
2013-04-29	Dom 2012-03-21. Det finns två åtalsunderlåtelse från januari och augusti 2013 som inte berörs.	Mora TR 2013-08-02, B 126-13. Tidigare dömd för olovlig körning
2012-10-17	Dom 2011 maj och juni. Åtalsunderlåtelse 2012-03-19 anges inte i domen.	Nyköpings TR 2013-03-21, B 1477-12, B 2720-12. Tidigare dömd för olovlig körning
2012-10-29	Dom 2005, åtalsunderlåtelse 2013-01-07 anges inte i domen	Gällivare TR, 2013-01-10, B 907-12. Med hänsyn till den tid som förflutit bör återfallet i brottslighet inte beaktas. Döms för normalbrottet av olovlig körning.
2012-03-29	Dom 2011-09-29, två åtalsunderlåtelse från 2012 berörs inte.	Uddevalla TR 2012-12-20, B 509-12, Tidigare dömd för olovlig körning.

2.5 Påföljd för olovlig körning

Enligt praxis är påföljden fängelse för den som för fjärde gången ska lagföras för olovlig körning, grovt brott.

Praxis finns redovisad i RättsPM 2012:7 *Strafföreläggande i bötesmål* s. 20¹³. Där framgår att när den misstänkte döms för tredje gången för grov olovlig körning är antalet dagsböter 100 stycken, dvs. den fjärde gången är det aktuellt med en strängare påföljd än böter.

2.6 Tidigare och aktuell brottslighet

Att avgöra om ett fordon ska yrkas förverkat är i praktiken en sammanvägning av omständigheter. Rekommendationen är att man jämför det egna ärendet med presumtionen i 7 § trafikbrottslagen och de rättsfall som återges här med den skillnaden att tidigare åtalsunderlåtelse och strafförelägganden beaktas¹⁴.

¹³ RättsPM finns tillgängliga på Rånet och www.aklagare.se, se även Göta Hovrätts dom 2014-06-16, mål nr B 889-14.

¹⁴ Hovrättsavgörandena är refererade på Zeteeo.

Det är inte möjligt att ge några exakta riktlinjer för när tidigare och aktuell brottslighet sammantaget leder till att domstolen förverkar ett fordon enligt 7 § trafikbrottslagen. Det finns inte någon regel som säger att vid ett visst antal olovliga eller grova olovliga körningar ska fordonet förverkas.

Här följer ett par exempel på när det är lämpligt att yrka ett fordon förverkat. När det talas om återfall är det brottsdatum som avses. När tingsrätten eller hovrätten i domskälen motiverar en dom och talar om återfall är det oftast antal domar och tidpunkten för domen som avses.

Till skillnad från domarna som återges i tabell 2 ska domstolen fr.o.m. den 1 april 2015 också beakta åtalsunderlåtelse och strafförelägganden när man bedömer om förverkande krävs för att förebygga fortsatt brottslighet. Det bör medföra ökade förutsättningar ökar för att yrka ett fordon förverkat enligt 7 § trafikbrottslagen.

Om den misstänkte medger att det fordonet som tagits i beslag förverkas kan åtalsunderlåtelse meddelas om förutsättningarna i övrigt föreligger.

Föraren är tidigare lagförd

Exempel på när ett yrkande om förverkande bör framställas och föraren tidigare är lagförd:

- Den förväntade påföljden för den åtalade trafikbrottsligheten är fängelse, skyddstillsyn, villkorlig dom eller förordnande enligt 34 kap. 1 § brottsbalken, dvs. den tidigare utdömda påföljden ska även avse det nya brottet.
- Återfall i grovt rattfylleri, dvs. brottet är begånget inom två år från det tidigare brottsdatumet.
- Upprepade återfall i rattfylleri eller grov olovlig körning inom ett år från tidigare brottsdatum om vederbörande är lagförd upprepade gånger för likartad brottslighet och den brottsligheten inte ligger mer än två år tillbaka i tiden.

Föraren är inte tidigare lagförd

Exempel på när ett yrkande om förverkande bör framställas och föraren *inte* tidigare är lagförd

- Två grova rattfyllerier inom ett år
- Ett grovt rattfylleri och ett par grova olovliga körningar inom ett år
- Tre–fyra rattfyllerier och grova olovliga körningar inom ett år

Tabell 2. Praxis avseende förverkande av fordon (före 2015-04-01)

	Tidigare brott	Döms för	Förverkad	Domstol
1	2008 grovt rattfylleri, olovlig körning	Ett fall av olovlig körning och 2 fall av grov olovlig körning begångna under april och juli 2013. Påföljd 100 dagsböter	Tr-ja HovR-nej,	HovR Västra Sv. 2014-04-09, Mål nr B 5082-13
2	Strafföreläggande 2013-05-14, en grov olovlig körning, strafföreläggande 2013-03-22, en grov olovlig körning, åtalsunderlåtelse 2012-10-05 en olovlig körning, Strafföreläggande 2012-09-18, rattfylleri och narkotikabrott, Strafföreläggande 2010-07-23 rattfylleri	Ett fall av grov olovlig körning i juni 2013. Påföljd 100 dagsböter	Tr-ja HovR-nej	HovR för Nedre Norrland 2014-03-10, Mål nr B 38-14
3	2009-2012 dömd 7 ggr och vid varje tillfälle flera grova olovliga körningar samt vid ett tillfälle dömd för grov rattfylleri och vid ett annat för rattfylleri	7 fall av grov olovlig körning, maj–oktober 2013. Påföljd även för stöld och försök därtill fängelse 3 månader och förverkande av villkorligt medgiven frihet till en tid av 3 månader	Ja	HovR Västra Sv. 2014-02-12, Mål nr B 4996-13
4	2013-04-18 rattfylleri, olovlig körning. 2012-12-20 grov vårdslöshet i trafik, skadegörelse	2 fall av olovlig körning, ett fall av grov olovlig körning, 3 fall av rattfylleri och 2	Ja	Svea HovR 2014-01-03, mål nr B 10434-13. .

	Tidigare brott	Döms för	Förverk ad	Domstol
		fall av narkotikabrott begångna under tiden februari–maj 2013. Påföljd fängelse 14 dagar		
5	Dom 2013-03-06-olovlig körning, rattfylleri, 2012-11-05 rattfylleri, 2011-08-30 olovlig körning, grovt rattfylleri, rattfylleri	En grov olovlig körning med moped i april 2013. Tidigare utdömd skyddstillsyn ska avse även den nya brottsligheten	Ja	HovR Skåne o Blekinge, 2013-10-03, Mål nr B 2055-13
6	Dom 2012-06-28 grovt rattfylleri, 2 fall av rattfylleri, 4 fall av grov olovlig körning, 2011-12-14 grovt rattfylleri	3 fall av gr. rattfylleri och 3 fall av grov olovlig körning begångna under tiden september–december 2012. Påföljd fängelse 3 månader. Tidigare utdömd skyddstillsyn undanröjs	Ja	Svea HovR, 2013-05-22, Mål nr B 2982-13
7	Inte tidigare dömd	Ett fall av grovt rattfylleri och därefter 3 fall av grov olovlig körning begångna under tiden augusti–november 2012. Påföljd fängelse 1 månad	Ja	HovR Västra Sv. 2013-03-27, Mål nr B 1598-13
8	2012-08-21 grova olovliga körningar, aug–jan 2012, 7 åtalsunderlåtelse för grova olovlig körning, flera gånger tidigare dömd för grov olovlig körning	5 fall av grov olovlig körning begångna under tiden september–november 2012. Påföljd fängelse 1 månad	Ja	Svea HovR, 2013-03-05, mål nr B 832-13
9	Omfattande kriminell belastning, senaste dom 2012-03-12 bl.a. rattfylleri och grov olovlig körning	4 fall av grov olovlig körning, 3 fall av rattfylleri, 6 fall av narkotikabrott, ringa brott begångna under tiden juli–september	Ja	HovR Nedre Norrland, 2013-01-15, Mål nr B 1229-12

	Tidigare brott	Döms för	Förverk ad	Domstol
		2012. Påföljd fängelse 5 månader avser även häleri och brott mot knivlagen		

2.7 Skälighetsbedömning i praxis

Sammanfattningsvis framgår tabell 3 att om fordonets värde inte överstiger 40 000 kr är det inte oskäligt att förverka fordonet trots att den tilltalade har en svag ekonomi¹⁵. Rekommendationen i riktlinjerna är att anlita en utomstående värderingsman när värdet av fordonet överstiger ca 20 000 kr.

Förändringen av rekvisitetet *oskäligt till uppenbart oskäligt* innebär att det krävs mycket starka skäl för att avstå från ett förverkande när förutsättningarna för förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen i övrigt är uppfyllda¹⁶. Det bör innebära att också mer värdefulla fordon kan tas i beslag och yrkas förverkande med stöd av den nya lydelsen av 7 § trafikbrottslagen.

Bortsett från avgörandet i NJA 2006 s. 751 är motiveringen genomgående för de hovrättsavgöranden som redovisas att värdet på fordonet inte varit så högt att det medfört att förverkandet skulle vara oskäligt.

Godtar åklagaren den misstänktes uppgift under förundersökningen om fordonets värde kan den uppgiften ändras vid huvudförhandlingen.

---

¹⁶ Prop. 2014/15:26, s. 17.

Tabell 3. Praxis avseende skälighetsbedömningen (avser rekvisitet oskäligt)

	Fordonets värde Åklagarens uppgift	Fordonets värde Misstänkts uppgift	Ekonomisk Situation	Bedömning
1	Tingsrätten 160 000 kr, HovR 120 000 kr HD 80 000 kr Värdet minskade under beslagstiden	80 000 kr, i HD, köpt på avbetalning	Arbetslös, svag ekonomi. Berövad friheten för behandling av alkohol- missbruk enligt LVM	Bilen förverkas inte NJA 2006 s 751 Värdet vid HD:s avgörande 80 000 kr. Avbetalning utan återtagandeförbehå ll. Misstänkt drabbas fullt ut av den ekonomiska följden av ett förverkande
2	Rapporterande polisens allmänna bedömning av fordonets skick 5 000 kr. Blankett RPS 445.3 2012-08- 23/2	15 000 kr uppgiften lämnad när fordonet stoppades av polis. Vid huvudför- handlingen. 20 000 kr	Låga inkomster, bilen en beaktansvärd tillgång för misstänkt	Bilen förverkas HovR Västra Sv. 2014-02-12, Mål nr B 4996-13. Misstänkt har rätt eller är i vart fall inte övertygad om motsatsen när det gäller värderingen.
3	Rapporterande polisens allmänna bedömning av fordonets skick 15 000 kr. Blankett se ovan. Handels- kammaren 5 000 kr ¹⁷	Vid förhör 15 000 kr + 12 000 kr utrustning. Vid huvudför- handlingen ca 30 000 kr	Uppgift saknas	Bilen förverkas Svea HovR 2014- 01-03 Mål B 10434-13 TR: Tingsrätten saknar anledning att ifrågasätta misstänkts uppgift om värdet.

¹⁷ Värderingsintyget anger årsmodell och senaste besiktningsdatum samt tillägget hyggligt bruksskick. Det är oklart varför bedömningen inte bygger på intyget utan på den misstänkts uppgifter. Möjligen kan en förklaring vara att det inte framgår om besiktningsmannen faktiskt besiktigat bilen på plats eller om värderingen skett utifrån tillgängliga uppgifter om bilen samt fotografier.

	Fordonets värde Åklagarens uppgift	Fordonets värde Misstänkts uppgift	Ekonomisk Situation	Bedömning
4	Rapporterande polisman har inte lämnat någon uppgift. Ingen annan värdering.	Moped, 6000-6500 kr uppgiften lämna när fordonet stoppades av polisen. Vid huvudförhandlingen 7 500 kr	Hans enda tillgång, han har för avsikt att sälja mopeden	Mopeden förverkas HovR Skåne o Blekinge, 2013-10-03, Mål nr B 2055-13 Misstänkt är inte behörig att köra mopeden och trots det inte sålt den
5	Två fordon 10 000-12 000 kr resp. 35 000 kr	13 000 kr resp. 39 000 kr	Framgår endast att den ekonomiska situationen inte är lika god som tidigare	Bilarna förverkas Svea HovR 2013-05-22, mål nr B 2982, Bilarnas värde 10 000-13 000 kr resp. 35 000-39 000 kr
6	Misstänkts uppgift under förundersökningen 7 000 kr	Misstänkts uppgift vid huvudförhandlingen 15 000 – 20 000 kr	Uppgift saknas	Bilen förverkas HovR Västra Sv. 2013-03-27. Mål nr B 1598-13 Misstänkts uppgifter om värdet har inte motbevisats

En återtaganderätt för säljaren kan påverka skälighetsbedömningen

Det rekommenderas att det i utredningar om förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen alltid finns ett utdrag från vägtrafikregistret som dels visar identiteten på den registrerade ägare, dels om fordonet är sålt med återtagandeförbehåll.

I Högsta domstolens avgörande NJA 2006 s. 751 tillade referenten i målet, dåvarande justitierådet Anna Skarhed, följande.

”Vid ställningstagande till om ett fordon har ett så högt värde att detta tillsammans med andra omständigheter medför att ett förverkande vore oskäligt, kan man inte bortse från frågan huruvida en avbetalningssäljare eller någon annan tredje man har en särskild rätt till fordonet.

Om fordonet har ett mycket högt värde men är belastat med en sakrättsligt giltig återtaganderätt och köparen vid ett återtagande inte skulle få något eller bara ett mindre belopp sig tillgodo men samtidigt bli kvitt restskulden (se 27 och 28 §§ konsumentkreditlagen, 1992:830), kan inte fordonets totala värde läggas till grund

för bedömningen av om ett förverkande vore oskäligt. Det kan därmed, trots 36 kap. 5 § tredje stycket BrB, vara nödvändigt att prejudiciellt ta ställning till om någon tredje man har en särskild rätt till objektet.

Det bör observeras att den mot vilken ett yrkande om förverkande riktas inte har något intresse av att upplysa domstolen om att det finns en särskild rätt till fordonet, som medför att den ekonomiska förlusten vid ett förverkande skulle bli mindre än fordonets värde. Det kan därför finnas skäl för åklagaren att undersöka och i förverkandemålet åberopa existensen av en särskild rätt till fordonet.”

2.8 Påstående om försäljning

Ett påstående om försäljning har i nedanstående exempel inte haft framgång i domstolen när den misstänkte var registrerad ägare i vägtrafikregistret vid brottstillfällena och fortfarande hade fordonet i sin besittning.

Vem som är registrerad ägare i vägtrafikregistret är en viktig omständighet att beakta trots att registreringen inte innebär att den registrerade är civilrättslig ägare av fordonet.

Svea Hovrätts dom 2013-05-22, mål nr B 2982-13

Den misstänkta gjorde gällande att hon överlätit de två bilarna som yrkades förverkade. Hon åberopade två köpekontrakt undertecknade av henne och en väninna som påstods ha köpt fordonen. Tingsrätten konstaterade att den misstänkta var registrerad ägare enligt vägtrafikregistret, fortfarande disponerade bilarna och i ett av fordonen fanns fortfarande ett alkoholås monterat som inte skulle ingå i köpet. Den misstänkta ansågs vara ägare. Hovrätten gjorde inte någon annan bedömning.

Svea Hovrätts dom 2013-03-05, mål nr B 832-13

Den misstänkte påstod att de tre fordonen som yrkades förverkade hade överlåtits kort före de aktuella körningarna. Av tingsrättens dom som hovrätten fastställde framgår att den misstänkte vid de aktuella körningarna var registrerad ägare till fordonen och hade dem kvar i sin besittning. På så sätt visade åklagaren att fordonen tillhörde den misstänkte. Beträffande brotten, se tabellen 2, nr 8.

Hovrätten för Nedre Norrlands dom 2013-01-15, mål B 1229-12

Den misstänkte gjorde gällande att bilen var värd 35 000 kr medan värderingsintyg från Stockholms Handelskammare fastställde värdet till 0 kr. I det inledande polisförhøret hade den misstänkte uppgett att bilen sålts till en morbror för 35 000 kr men vid huvudförhandlingen ändrades uppgiften till att köparen var hans mor som betalt 10 000 kr men inte fått bilen i sin besittning. Hon hade först uppgett att överlåtelsen ägde rum 2012-08-16 men sedan ändrat uppgiften till ca en vecka tidigare. Det förverkandegrundande brottet var begånget 2012-08-14.

I hovrätten hölls förhör med modern som uppgav att det var sonen som skulle se till att överlåtelsen registrerades. Överlåtelsehandlingar saknades. Hovrätten konstaterade att de uppgifter som lämnats av den misstänkte var osanna. Det var i stället utrett att den misstänkte var ägare vid tillfället för brottet.

2.9 Övriga rättsfall

Bilstereo och högtalare förverkandes inte

I NJA 1994 s. 703 uttalade HD:s majoritet (tre justitieråd) att bestämmelsens brottsförebyggande syfte ger utgångspunkten för bedömningen av vilken utrustning som ska omfattas när ett fordon förverkas. Egendom som hör till standardutrustningen eller har betydelse för fordonets funktion som sådant bör omfattas, medan ägaren bör få ta undan extra utrustning och andra tillbehör som har monterats in t.ex. för personlig nytta eller trevnad. Den tilltalade fick därför i detta fall behålla en bilstereo med två högtalare som han monterat in i bilen.

Två justitieråd anförde att övervägande skäl fick anses tala för en tillämpning som innebär att förverkande av ett fordon får omfatta extra utrustning som inte har någon direkt funktion med anknytning till framförandet av detta, om förverkande av utrustningen inte är oskäligt. Så var enligt deras mening inte fallet här.

Sedan den tilltalade avlidit ska rätten självmant pröva beslutet om förverkande, NJA 2013 s. 333

Den tilltalade hade överklagat en hovrättsdom som bland annat innebar ett förverkande av en personbil. Under målets handläggning avled den tilltalade. Högsta domstolen beslutade att undanröja beslutet om förverkande och hävde beslaget.

Hovrätten avvisade den nye ägarens talan

Tingsrätten förverkande en personbil enligt 7 § trafikbrottslagen. Bilen ägdes av M. K. I hovrätten yrkade M. K. att åklagarens yrkande om förverkande skulle avslås eftersom han sålt bilen till B-I. K. efter det att den tagits i beslag. Hovrätten anförde att eftersom åklagaren endast fört talan mot M. K. gällde tingsrättens dom bara i förhållande till honom. B-I. K:s talan avvisades. Att M. K. sålt bilen efter det att den tagits i beslag hade ingen betydelse. Göta Hovrätts dom 2014-02-11, mål nr B 2042-13.

Förverkande från ägaren som inte gjordes straffrättsligt ansvarig för tillåtande av olovlig körning

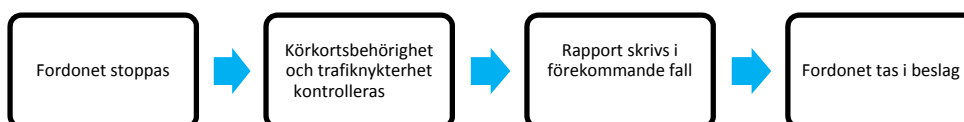
Åklagaren åtalade en person för upprepade grova olovliga körningar och andra gärningar. Han dömdes till fängelse 1 år 6 månader. Fordonet yrkades förverkat från den tilltalades mor som ägde bilen som var köpt på avbetalning. Förverkandeyrkandet var utformat som en särskild talan riktad mot modern. Hovrätten fann att modern hade haft kännedom om att sonen använde hennes bil och hon kände till att han saknade körkort. Modern saknade själv körkort och hade köpt bilen för 440 000 kr, på avbetalning med återtagandeförbehåll, i anslutning till att sonen blivit villkorligt fri. Moderns uppgifter lämnades utan avseende eftersom de ansågs så vaga och oklara. Förverkandet var inte oskäligt. Hovrätten för Västra Sverige dom 2012-10-03, mål nr B 3366-12.

Domens rättskraft, NJA 1990 s. 401

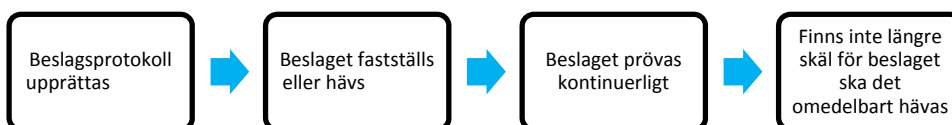
Sedan domen i ett brottmål vunnit laga kraft utan att förverkandefrågan prövats i målet, kunde förverkande inte ske efter särskild talan. Åklagarens talan om förverkande avvisades av Högsta domstolen.

3 Gången vid beslag av fordon

Regelmässigt är gången i ett ärende om förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen följande

När det gäller beslutet att ta ett fordon i beslag gäller reglerna i 27 kap. rättegångsbalken. Det innebär att beslagsprotokoll ska upprättas. Av 27 kap. 4 § rättegångsbalken framgår att verkställs beslag av någon annan än förundersökningsledaren eller åklagaren och har denne inte beslutat beslaget, ska anmälan skyndsamt göras hos honom, som omedelbart ska pröva om beslaget ska bestå.

3.1 Beslagsprotokollets betydelse

När beslagsprotokollet upprättas är det viktigt att ange de brott som ligger till grund för beslutet att ta fordonet i beslag. Är det fråga om grov olovlig körning och rattfylleri ska båda brotten anges. Detta illustreras av ett avgörande från den 21 maj 2014, mål nr T 984-13, från Hovrätten över Skåne och Blekinge.

I det rättsfallet togs en bil i beslag och i protokollet angavs som grund grov olovlig körning. Den misstänkte var också misstänkt för rattfylleri och åtalades för den gärningen medan misstanken om grov olovlig körning lades ned. Beslaget bestod och bilen yrkades förverkad i stämningsansökan. Tingsrätten ogillade åtalet och hävde beslaget. Beslaget skulle rätteligen ha hävts när förundersökningen för den grova olovliga körningen lades ned alternativt skulle det ha fattats ett nytt beslut på annan beslagsgrund.

Hovrätten konstaterade att i fråga om tvångsmedel i brottmål måste det ställas höga krav på korrekt handläggning. Att det kan ha funnits skäl att ta bilen i beslag på grund av misstanken om rattfylleri ändrade inte bedömningen. Det förelåg fel eller försummelse i skadeståndslagens mening och staten blev skadeståndsskyldig.

Om det visar sig att det inte är föraren utan den registrerade ägaren till fordonet ska denne, när förutsättningarna föreligger, delges misstanke om tillåtande av olovlig körning. I beslagsprotokollet i Cåbra ska en anteckning göras om att registrerad ägare till fordonet har delgivits misstanke och att yrkandet om förverkande kommer att framställas mot denne. Det kan ske genom ett tillägg i tvångsmedelsblanketten under "Anteckningar i protokoll". Tvångsmedelsblanketten kommer då automatiskt att ange vem som fattat beslutet om den nya beslagsgrunden och tidpunkten för beslutet.

3.2 Rättens prövning av beslutet

Den som drabbats av ett beslag kan begära rättens prövning, 27 kap. 6 § rättegångsbalken. Huvudregeln är att en förhandling om beslag ska hållas inom fyra dagar efter det att begäran kom in till domstolen. Enligt Åklagarmyndighetens författningssamling 2009:2, 7 §, anges att åklagaren ska överta ledningen av en förundersökning när det under utredningen krävs annan åtgärd av domstol än förordnande av offentlig försvarare eller målsägandebiträde. Vid en förhandling i tingsrätten kommer åklagaren således att uppträda som motpart till den som drabbats av beslaget.

3.3 Fortlöpande prövning krävs

Beslag är ett tvångsmedel och det finns en skyldighet att fortlöpande pröva om beslaget ska bestå. Finns inte de grundläggande förutsättningarna för beslaget ska det omedelbart hävas.

4 Ägare enligt vägtrafikregistret

Uppgiften om registrerad ägare i vägtrafikregistret är inte ett bevis om att den personen är civilrättslig ägare av fordonet.

Vägtrafikregistret ska innehålla uppgifter om vem som är registrerad som ägare till ett fordon och Transportstyrelsen är ansvarig för att registrering sker. Transportstyrelsen gör inte någon närmare kontroll av uppgifter om ägarbyte.

Om den som inte fyllt 18 år äger ett fordon är huvudregeln att det som sägs i lagen om ägaren tillämpas på förmyndaren¹⁸.

Fordonets ägare ska skriftligen ansöka om registrering. Ansökan innehåller uppgifter om ägarens identitet och uppgifter om vilket fordonet är, 6 kap. 3 § förordningen om vägtrafikregister (2001:650).

4.1 Övriga uppgifter i vägtrafikregistret

Det ska framgå av vägtrafikregistret om fordonet har sålts med förbehåll om återtaganderätt och slutdatum för återtaganderätten. På samma sätt framgår det av registret vem leasinggivaren är om ett fordon är leasat för en tid av minst ett år, 10 kap. 7 § förordning om vägtrafikregister. Det framgår också vem som är kreditköpare respektive leasingtagare samt dennes identitet.

Den som sålt ett fordon med förbehåll om återtaganderätt och leasinggivaren ska ges möjlighet att yttra sig när en anmälan om ägarbyte kommer in till Transportstyrelsen, 10 kap 8 § förordning om vägtrafikregister.

4.2 Ägarbyte

Byter fordonet ägare ska den registrerade ägaren och den som förvärvat fordonet anmäla ägarbytet till Transportstyrelsen. Om endast den ena av dessa parter anmäler ägarbyte ska den andra parten ges tillfälle att yttra sig innan en ny ägare registreras, 10 kap. 1 § förordningen om vägtrafikregister.

Den nya ägaren ska anses vara registrerad den dag som anges i anmälan. Kommer anmälan om ägarbyte *inte* in inom 10 dagar från dagen för ägarbyte är det dagen när anmälan kom in som registreras, 10 kap. 2 § förordningen om vägtrafikregister, se avsnitt 8 under rubriken *Påstående om ägarbyte*. Det

---

¹⁸ En ny paragraf, 4 a §, infördes den 1 oktober 2006 i lagen om vägtrafikregister, SFS 2006:558, prop. 2005/2006:117.

innebär att om det görs gällande att ett fordon som tagits i beslag har överlåtit kan kopior av handlingarna beställas från Transportstyrelsen så att man får besked om när handlingarna kom in till myndigheten. Det kan ha betydelse för att visa att ägarbytet har skett i efterhand.

4.3 Förbehåll om återtaganderätt

Om en näringsidkare säljer ett fordon genom kreditköp med förbehåll om återtaganderätt, eller om näringsidkaren har upplåtit fordonet med nyttjanderätt för en bestämd tid om minst ett år, ska detta framgå av anmälan om ägarbyte, 10 kap. 7 § förordningen om vägtrafikregister. Det innebär att fordon med förbehåll om återtaganderätt och leasade fordon skyddas mot att säljas utan kreditgivarens/leasinggivarens vetskap. Anteckningen i vägtrafikregistret innebär också att näringsidkaren ska underrättas om Kronofogdemyndigheten beslutar att ianspråka ett fordon enligt lagen om rätt att ta fordon i anspråk för fordringar på vissa skatter och avgifter¹⁹.

---

¹⁹ Prop. 2013/14:176, s. 44 f., SFS 2014:447.

5 Fordonsmålsvakt

Med fordonsmålsvakt avses en person som i vägtrafikregistret är antecknad som ägare av ett fordon i stället för den som faktiskt äger fordonet.

Att vara fordonsmålsvakt är detsamma som att vara bulvan.

Den som anlitar en fordonsmålsvakt gör det för att undvika att betala t.ex. skatter och avgifter. Ett annat skäl kan vara att få lägre försäkringspremie eller att slippa förknippas med ett visst fordon²⁰. Den som agerar målsvakt saknar ofta utmätningsbara tillgångar.

Det som ofta kännetecknar en fordonsmålsvakt är att han eller hon är folkbokförd hos en annan person, är skriven utomlands eller inte längre har sin hemvist i landet. Det innebär att det är svårt att komma i kontakt med målsvakten. Detta gäller främst de som satt i system att vara fordonsmålsvakt.

Observera att de försök som görs för att kontakta bulvanen ska dokumenteras. Om förhör inte kan genomföras ska den utredning som skett redovisas i förundersökningsprotokollet. För åklagaren och domstolen är det viktigt att det finns ett så bra underlag som möjligt när det ska avgöras mot vem ett yrkande om förverkande kan riktas. Det underlaget kan vara uppgifter om att vederbörande är sökt på folkbokföringsadressen och ev. annan adress och att han eller hon inte finns i aktuella register hos Skatteverket eller Försäkringskassan, se avsnitt 9 under rubriken *Fordonsmålsvakt som är registrerad ägare till flera fordon*.

5.1 "Jag har lånat bilen"

Om föraren uppger att han lånat fordonet av den registrerade ägaren ska en ägarutredning genomföras. Ägarutredningens syfte är att klarlägga om den registrerade ägaren också ska anses vara fordonets civilrättslige ägare. Visar utredningen att den registrerade ägaren inte är civilrättslig ägare föreligger ett bulvanförhållande. En eventuell talan om förverkande ska då riktas mot den person som brukade fordonet.

---

²⁰ Prop. 2013/14:176, s. 22.

6 Fordon som är leasade, eller köpta på kredit eller avbetalning med återtagandeförbehåll

Fordon där säljaren har en återtaganderätt är i allmänhet inte fordon som har en registrerad ägare som är fordonsmålvtakt²¹.

I dag finansieras köp av ett fordon vanligen genom att köparen lånar pengarna t.ex. hos en bank eller av en bilhandlare, eller så leasas fordonet. I dessa fall är fordonet säkerhet för lånet.

Fordon köpta på kredit kan förverkas

Ett fordon som köpts på kredit kan förverkas enligt 7 § trafikbrottslagen. Det inträffar att låntagaren vänder sig mot polisens beslag av fordonet t.ex. med motiveringen att han utan bilen inte kan få sin försörjning. Detta får till följd att han inte kan betala lånet vilket i sin tur leder till en betalningsanmärkning. Vidare tappar fordonet i värde under beslagstiden.

Betalningsanmärkning

Om betalningen av lånet som finansierat köpet av ett fordon inte sköts kan kreditgivaren ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten. Hörs inte låntagaren av meddelar myndigheten ett utslag, dvs. ett beslut där det anges att låntagaren förpliktas att betala ett visst belopp. Ett utslag i mål om betalningsföreläggande är en exekutionstitel som berättigar till verkställighet dvs. utmätning, 3 kap. 1 § utsökningsbalken. Kreditupplysningsföretagen kan då ge låntagaren en betalningsanmärkning t.ex. därför att ett utslag meddelats eller utmätning skett. En betalningsanmärkning finns kvar i tre år.

Vid leasing har parterna möjlighet att avtala att leasingtagaren är ersättningsskyldig för belopp som leasinggivaren vid ett återtagande tvingas betala för att fritt kunna disponera fordonet²². Det kan gälla t.ex. fordonsrelaterade skulder.

---

²¹ Prop. 2013/14:176, s. 45 Transportstyrelsens granskning 2009 visade att de fordon som registrerats på fordonsmålvtakter var av äldre modell. Kontroll av fordon av årsmodell 2000 eller senare visade att för 453 kontrollerade fordon fanns inte någon uppgift om kreditköp och endast ett fall av leasing.

²² Prop. 2013/14:176 Fordonsrelaterade skulder s. 14.

Utmätning och förbehåll om återtaganderätt

Ett fordon som köpts på kredit med förbehåll om återtaganderätt för kreditgivaren får utmätas trots att fordonet inte får säljas av innehavaren, 5 kap. 2 § utsökningsbalken.

När Kronofogdemyndigheten säljer ett utmätt fordon som innehas under förbehåll om återtaganderätt får fordonet säljas om köpeskillingen räcker till betalning av kreditgivarens fordran. Försäljning kan emellertid ske med kreditgivarens samtycke med förbehåll för hans eller hennes rätt enligt avtalet, 9 kap. 10 § utsökningsbalken.

Är bilen köpt på kredit med återtagandeförbehåll kan det ha betydelse hur mycket köparen har betalt till kreditgivaren när domstolen ska bedöma om det är uppenbart oskäligt att förverka bilen eller inte. Har endast en mindre del återbetalts till kreditgivaren drabbas fordonsägaren inte ekonomiskt i någon större utsträckning, se avsnitt 1, *Förutsättningar för förverkande* under rubriken *En återtaganderätt för säljaren kan påverka skälighetsbedömningen*.

7 Polismyndighetens rätt att omedelbart sälja eller förstöra fordon i vissa fall

Ett fordon som tagits i beslag för att det skäligen kan antas bli förverkat enligt 7 § trafikbrottslagen får omedelbart säljas eller förstöras efter beslut av undersökningsledaren eller åklagaren om fordonets värde understiger en femtedel av prisbasbeloppet. Detta framgår av 8 § trafikbrottslagen som hänvisar till 2 kap. 6 § och 7 § socialförsäkringsbalken.

Det blir således möjligt att sälja eller förstöra ett fordon innan det har förverkats. Ett beslut att sälja eller förstöra ett fordon får verkställas tidigast tre veckor efter det att en underrättelse sänts till den som beslaget har gjorts hos. Underrättelsen kan sändas i lösbrev.

Polisen beslutar vid en polisledd förundersökning

Eftersom en förundersökning enligt 7 § trafikbrottslagen regelmässigt är en polisledd förundersökning är det Polismyndigheten som beslutar om ett fordon ska säljas eller förstöras. Det är inte möjligt att överklaga ett sådant beslut.

Den prövning som kan ske är rättens prövning av själva beslaget enligt 27 kap. 6 § rättegångsbalken. Fordonet får inte säljas eller förstöras innan domstolen har prövat beslaget.

Om ett fordon sålts eller förstörts men inte förverkas har ägaren rätt till ersättning. Har fordonet sålts är ersättningen densamma som försäljningssumman. Har fordonet förstörts ska ersättningen lämnas med skäligt belopp. Det är Polismyndigheten som fattar beslut om ersättningen också i de fall en åklagare i en åklagarledd förundersökning beslutat om försäljning eller förstörande.

Polismyndigheten gör en äganderättsanmälan

När fordonet har förverkats genom beslut av domstol tillämpas lagen om förfarande med förverkad egendom och hittegoods m.m. (1974:1066). I första hand ska fordonet säljas och i andra hand skrotas, 6 §.

Om ett svenskt registreringspliktigt fordon har tillfallit staten genom förverkande ska den handläggande polismyndigheten med angivande av Polisens organisationsnummer göra en äganderättsanmälan för statens räkning och ställa av fordonet. Detta framgår av Polismyndighetens föreskrifter och

allmänna råd om förfarande med egendom som tagits i beslag, förverkats eller tagits i förvar, RPSFS 2014:1, FAP 102-2, 50 §.

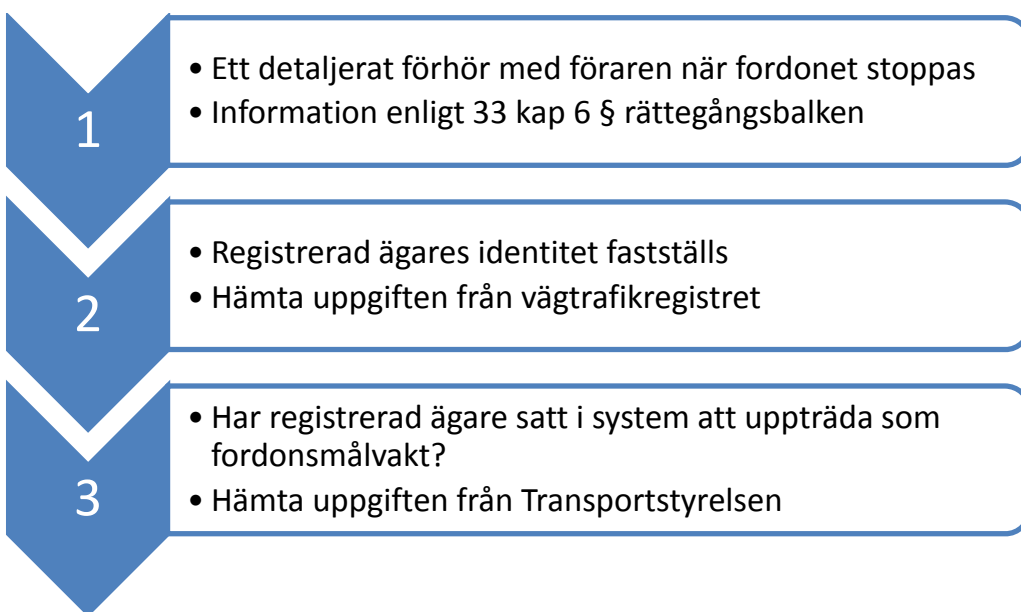
I 35 § anges att försäljning ska ske genom ett öppet anbudsförfarande med en marknadsmässig prissättning. Försäljningen bör ske genom företag med vilka Rikspolisstyrelsen har ramavtal med, eller genom företag med vilket polismyndigheten ingått avtal om försäljning.

8 Bättre ägarutredningar

I en bilaga till detta PM finns förslaget till riktlinjerna i sin helhet som Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten redovisade till regeringen när det gäller utredning av vem som äger ett fordon som kan bli föremål för förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen.

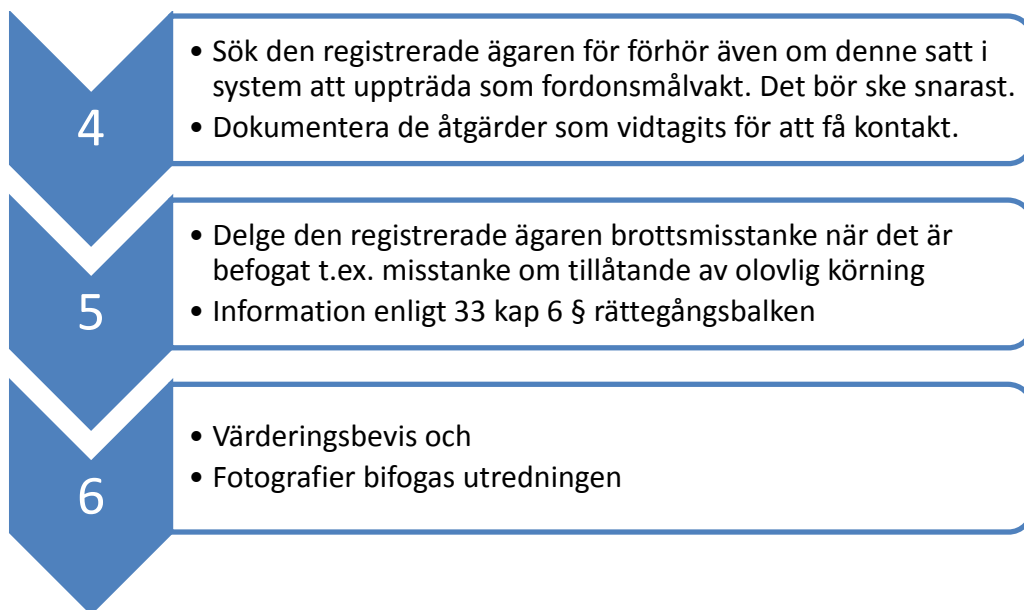
En ägarutredning ska genomföras om den registrerade ägaren enligt vägtrafikregistret inte kan förutsättas vara fordonets civilrättslige ägare²³. Det är förhållandet när föraren uppger att han lånat fordonet av den registrerade ägaren. Tingsrätten behöver en utredning om ägarförhållandet för att kunna besluta att förverka ett fordon enligt 7 § trafikbrottslagen.

8.1 En ägarutredning ska genomföras på följande sätt

---

²³ Riktlinjerna tillkom efter ett uppdrag från regeringen till Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen att förbättra metoderna för ägarutredningar.

8.2 Förhör med föraren och den registrerade ägaren

Förhöret med föraren som uppger att han lånat fordonet ska vara detaljerat. Ju mer detaljerade frågorna är desto svårare är, det för föraren som anlita en fordonsmålvakt att lämna klara besked. Kan en förare inte svara på enkla frågor om lånet av fordonet är det en indikation om att påståendet inte är korrekt.

På motsvarande sätt förhåller det sig med den registrerade ägaren. Den personen hörs utifrån de svar som föraren av fordonet lämnat. Ett sådant förhör blir meningsfullt bara om det kan hållas i anslutning till det första förhöret. Risker är annars att svaren blir "minns inte". Det är viktigt att den registrerade ägaren tillfrågas om vilken kännedom han eller hon hade om att den person som lånade fordonet saknade körkort och hur innehav av körkort kontrollerades, se avsnittet *Delge den registrerade ägaren misstanke om brott när det är möjligt*.

Uppger föraren att han lånat fordonet av en okänd person eller en person som han endast känner till förnamnet är det inte den personen som ska eftersökas, utan förhör ska hållas med den registrerade ägaren²⁴.

Är den registrerade ägaren en anhörig till föraren är det viktigt att först kontrollera om fordonet är köpt på avbetalning eller är leasat.

---

²⁴ Förhör med registrerad ägare ersätts av förmyndaren i de fall fordonet har registrerats på en person som är under 18 år, se 4 a § Lag (2001:558) om vägtrafikregister.

Det kan nämligen vara så att föraren på grund av en betalningsanmärkning inte beviljas lån eller kan leasa fordonet. Därför är det av vikt att ställa frågor om vem som betalar avgifterna och i vilken utsträckning den anhörige disponerar fordonet.

Från vägtrafikregistret erhålls uppgift om ägarens identitet. Den adressuppgift som finns är folkbokföringsadressen och den får Transportstyrelsen från Skatteverket. Det är möjligt att hos Skatteverket registrera en annan adress än folkbokföringsadressen. Det kan därför finnas skäl att kontrollera också Skatteverkets uppgifter.

Kan den registrerade ägaren inte nå ska den utredning som företagits ingå i förundersökningen²⁵.

8.3 Delge den registrerade ägaren misstanke om brott när det är möjligt

För att ett yrkande om förverkande ska kunna riktas mot den registrerade ägaren krävs att denne har delgivits misstanke om brott. Ytterligare en förutsättning är att förverkandet krävs för att förebygga fortsatt brottslighet från fordonsägarens sida.

Ett förverkandeyrkande kan således riktas mot den registrerade ägaren, om han eller hon har delgetts t.ex. misstanke om medhjälp till grov olovlig körning eller tillåtande av olovlig körning. Det är alltså viktigt att den som lånat ut sitt fordon delges misstanke om brott när det är befogat.

Delge den misstänkte misstanke om brott vid inledningen av förhöret. Skälet är att när en person delges misstanke om brott skyddas denne av reglerna som finns i rättegångsbalken och som gäller under en förundersökning. Den främsta regeln är rätten till offentlig försvarare. Misstanke om tillåtande av olovlig körning etc. ger inte omedelbart rätt till offentlig försvarare enligt 21 kap. 3 a § rättegångsbalken. Det som ska motverkas är att den misstänkte lämnar uppgifter som är ofördelaktiga för honom och som sedan kan komma att användas mot honom.

Tillåtande av olovlig körning och medhjälp till grov olovlig körning

Tillåtande av olovlig körning straffas enligt 3 § tredje stycket lagen om straff för vissa trafikbrott (1951:649). Straffansvaret gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet tillåter någon annan att köra ett körkortspliktigt fordon som denne saknar behörighet för. Det ställs höga krav på utlånaren eftersom det

---

²⁵ Det är inte möjligt att ge anvisningar om vilka åtgärder som i det enskilda fallet ska vidtas för att komma i kontakt med den registrerade ägaren.

för ansvar är tillräckligt med oaktsamhet i förhållande till förarens bristande behörighet.

I NJA 1978 s. 725 var det tillräckligt för straffansvar att utlånaren varit oaktsam när det gällde att undersöka om föraren hade körkort. I NJA 1986 s. 392 uttalade HD att i sådant fall skulle ett krav på uppsåt för straffbarhet vara ineffektivt eftersom fullständig passivitet från utlånarens sida skulle innebära straffrihet.

I departementspromemorian, Ds 2012:42, s. 68, framgår att det normalt krävs att utlånaren begärt att få se körkortet. I det enskilda fallet måste emellertid samtliga omständigheter beaktas. Det innebär att om en person nyligen förlorat sin körkortsbehörighet kan utlånaren inte straffas om det inte går att visa att han hade kännedom om förhållandet.

Åtal kan således väckas för tillåtande av olovlig körning när föraren gjort sig skyldig till grov olovlig körning men det inte går att bevisa att utlånaren haft vetskap om förhållandena som medförde att körningen var att bedöma som grov. När det är fråga om grov olovlig körning är misstanken medhjälp till grov olovlig körning.

Medhjälp till rattfylleri och grovt rattfylleri

Har föraren gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri är det möjligt att delge den som lånat ut sitt fordon misstanke om medhjälp till rattfylleri alternativt medhjälp till grovt rattfylleri om det kan visas att föraren var påverkad vid lånetillfället. En vanlig situation är att den som lånat ut fordonet är passagerare vid tillfället när fordonet stoppas.

För att dömas för medhjälp till grovt rattfylleri krävs inte uppsåt till att förarens alkoholkoncentration överstiger gränsen för rattfylleri av normalgraden. Det är tillräckligt att medhjälparens uppsåt omfattar att föraren före körningen druckit alkohol i sådan mängd att det medför straffansvar²⁶. Det betyder att medhjälparen ska ha insett att föraren varit så berusad som krävs för att han eller hon ska kunna straffas för rattfylleri.

8.4 Fordonsmålsvakt som är registrerad ägare till flera fordon

Den som är registrerad ägare till många fordon och kan anses ha satt i system att uppträda som fordonsmålsvakt ska som huvudregel eftersökas. Kontrollera därför om det finns en adressuppgift hos Transportstyrelsen eller Skatteverket och sök vederbörande om uppgift finns. Anträffas vederbörande hörs denne.

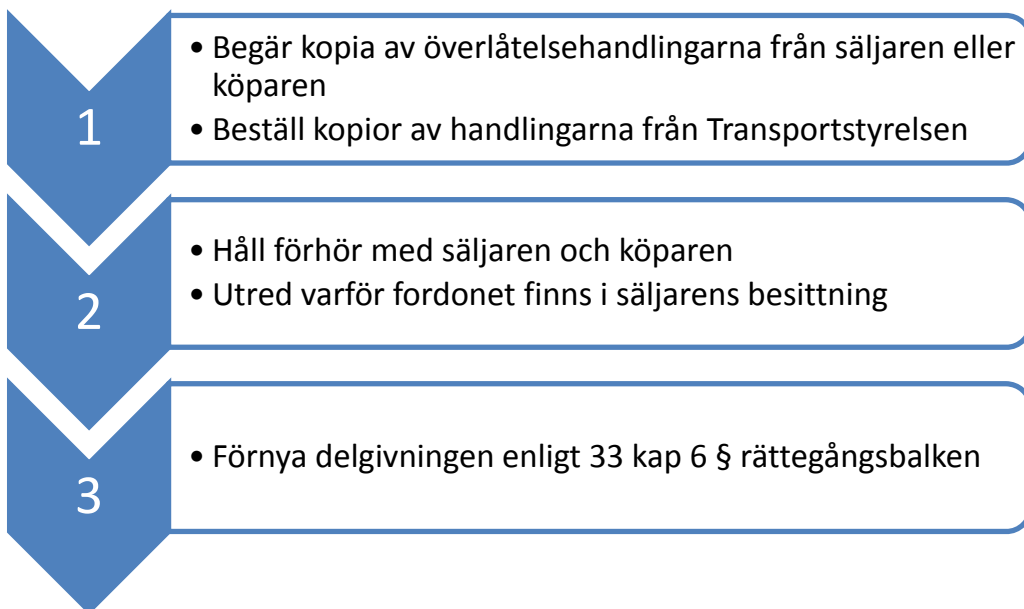
²⁶ Svea Hovrätts dom 2015-02-21, mål nr B 440-15 och Göta Hovrätts dom 2014-05-09, mål nr B 627-14.

Kan han eller hon inte anträffas sammanställs den kunskap som finns och de försök som gjort för att nå målvakten eftersom utredningen ska ingå i förundersökningen. I utredningen ska ingå handlingar från Transportstyrelsen som visar hur många och vilka fordon som denne är registrerad ägare för.

Det kan också finnas uppgifter om att den registrerade ägaren har lämnat landet eller andra uppgifter som innebär att ett förhör inte kan ske. De uppgifter som framkommit, liksom försöket att nå personen ska dokumenteras och ingå i förundersökningen. Den utredningen har nämligen betydelse för åklagarens bedömning om den registrerade ägaren ska anses vara bulvan för den som brukade fordonet. Utredningen har därför också betydelse för domstolens beslut om förverkande.

8.5 Påstående om ägarbyte

När köparen eller säljaren lämnat in överlåtelsehandlingarna ska utredningsmannen granska tidpunkten som angetts i dokumenten. Beställ kopior av överlåtelsehandlingarna från Transportstyrelsen för att ta reda på när handlingarna kom in till myndigheten. Transportstyrelsen registrerar nämligen det överlåtelsedatum som angetts av köparen och säljaren om handlingarna kommit in inom 10 dagar från den angivna överlåtelse-tidpunkten.

Om fordonet tas i beslag den 2 juni 2014 och handlingarna om ägarbyte är daterade den 30 maj samma år och är inkomststämplade hos Transportstyrelsen den 9 juni 2014 kommer ägarbytet i vägtrafikregistret att vara den 30 maj 2014. Handlingarna om ägarbyte har således getts in efter beslagstidpunkten och det finnas då anledning att ställa frågor om överlåtelse-tidpunkten.

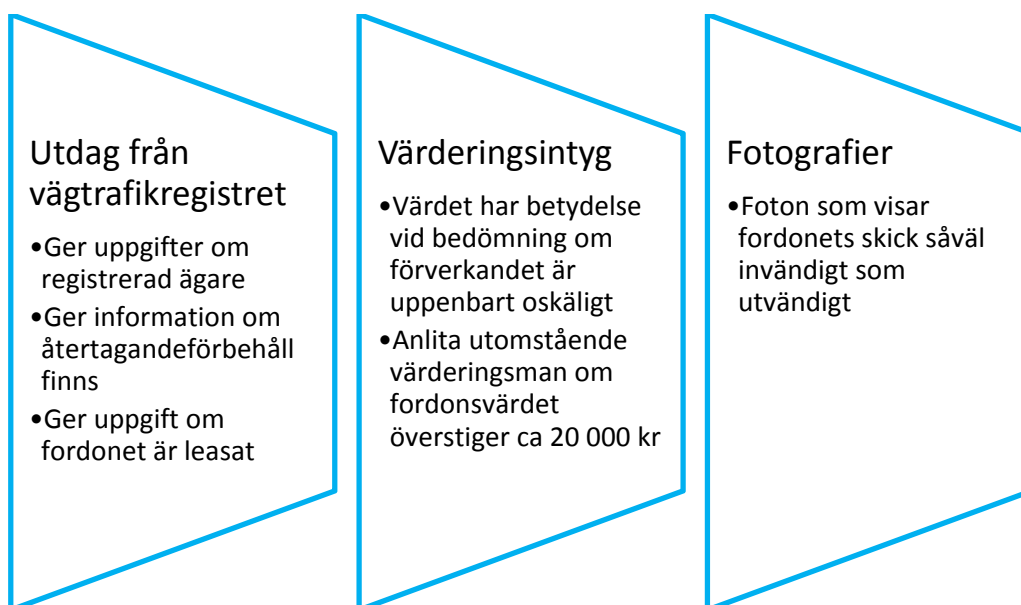
Om överlåtelsehandlingarna i exemplet kommit in till Transportstyrelsen den 15 juni 2014 hade det datumet registrerats.

Förhör ska hållas med säljaren och köparen och det bör inriktas på hur betalningen skett. Går det att t.ex. genom kontoutdrag visa att betalning erlagts, eller är det kontantbetalning? Vad är i så fall anledningen till det? En annan viktig frågeställning är varför säljaren, dvs. föraren, fortfarande disponerar fordonet trots att det är sålt, se rättsfallen som refererats i avsnitt 1, *Förutsättningar för förverkande* under rubriken *Påstående om försäljning*.

Om man håller nya förhör med föraren, för att han påstår att fordonet har överlåtits, ska denne på nytt informeras om att förenklad delgivning kan komma att användas av domstolen enligt 33 kap. 6 § rättegångsbalken. Sker det börjar en ny period om 10 veckor att löpa, se avsnittet under rubriken *Förenklad delgivning, vanlig delgivning och slutdelgivning*.

Dokumentera särskilt kontakterna med köparen i förundersökningsprotokollet och de åtgärder som vidtagits för att nå denne.

8.6 Dokumentation som visar vem som är registrerad ägare, värderingsintyg och fotografier

Uppgift om registrerad ägare

Det behövs ett dokument som visar vem som är registrerad ägare vid beslagstidpunkten eftersom åklagaren och domstolen måste kunna kontrollera att förhör har hållits med den registrerade ägaren eller att denne har eftersökts. I vägtrafikregistret finns uppgift om den registrerade ägarens identitet, dvs. namn och personnummer samt en adressuppgift.

Uppgift från vägtrafikregistret

Ett utdrag från vägtrafikregistret innehåller uppgifter huruvida fordonet är leasat eller om det finns en rätt för säljaren att återta ett fordon som sålts på avbetalning. Det kan saknas anledning för den misstänkte att upplysa om att det finns en återtaganderätt se avsnitt 8, *Förutsättningar för förverkande* under rubriken *En återtaganderätt för säljaren kan påverka skälighetsbedömningen*. Åklagaren bör därför ha tillgång till uppgifterna från vägtrafikregistret. Om det finns ett återtagandeförbehåll bör utredningsmannen kontakta kreditgivaren för att få uppgift om hur stor del av krediten som köparen erlagt. Det krävs för att bedöma om ett förverkande av fordonet är uppenbart oskäligt.

Värderingsintyg

Ett rekvisit vid förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen är att förverkandet inte får vara *uppenbart oskäligt*²⁷. Frågan om förverkandet är uppenbart oskäligt utgår i de flesta fall från fordonets värde och det är därför som det är viktigt med ett välgrundat värderingsintyg.

På flera platser i landet har det utarbetats olika rutiner för värderingen av fordon. Enligt riktlinjerna ska en utomstående värderingsman anlitas om fordonets värde överstiger ca 20 000 kr. Skälet till regeln är att det inte ska uppstå diskussioner om objektivitet och erfarenhet hos den som värderar. Riktlinjerna syftar inte till att ändra de arbetssätt som finns i dag eftersom majoriteten av fordonen som yrkas förverkade inte har ett värde som överstiger 20 000 kr. Däremot är ingripande polismans uppskattning av värdet på ett fordon inte att anse som ett värderingsintyg.

Ett värderingsintyg bör ta upp sakförhållanden som årsmodell och antalet körda mil. Är bedömningen att fordonets skick är sämre än normalt bör det finnas en motivering. Fordonets skick ska även illustreras med fotografier.

Även om antalet rättsfall som refererats under avsnitt 1, *Förutsättningar för förverkande, Skälighetsbedömning*, är få, visar de att om värderingen inte är gjord av en värderingsman läggs den misstänktes uppgifter till grund för domstolens bedömning. Om värderingen är av betydelse i målet bör åklagaren alltså inte låta den misstänktes uppgifter ligga till grund för bedömningen

---

²⁷ Lagändringen trädde i kraft 2015-04-01. Tidigare gällde att förverkandet inte fick vara oskäligt.

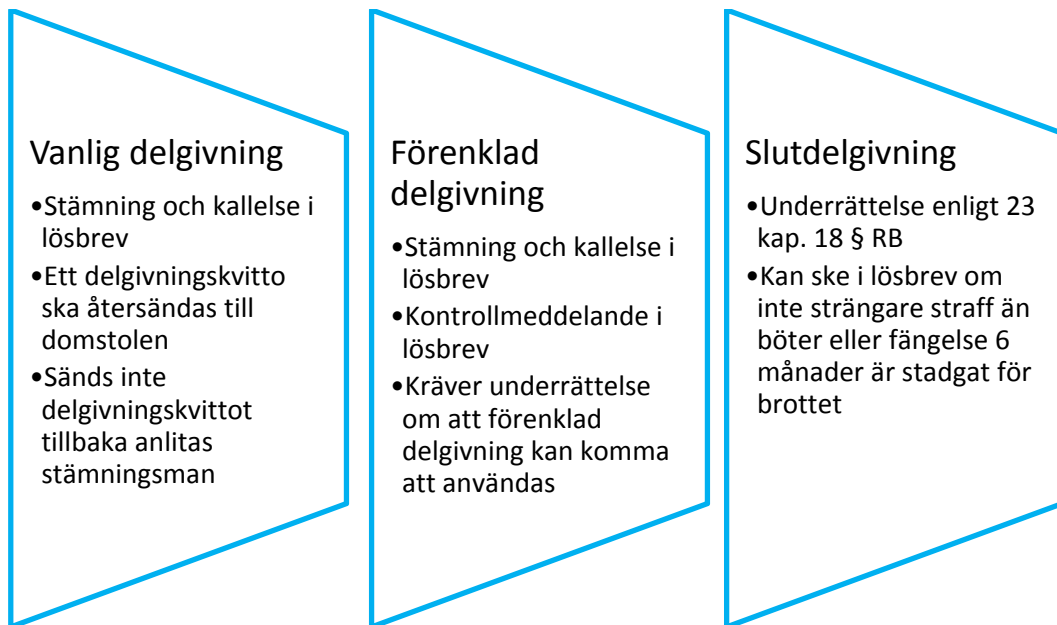
eftersom den uppgiften lätt kan ändras vid huvudförhandlingen. Det är fallet när det görs gällande att fordonet överlåtits. Då är det betydelsefullt att värdering av fordonet är så korrekt som möjligt. Det beror på att köpeskillingens storlek och erläggandet av den ofta är en viktig omständighet vid utredningen av invändningen om försäljning. En försäljning till ett alltför högt värde är ägnat att minska tilltron till den misstänkte förarens uppgifter.

Fotografier

Fotografier invändigt och utvändigt av fordonet har enligt flera åklagare underlättat förhandlingen i tingsrätten vid förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen. Exempelvis kan en förares beskrivning av sin påstådda tjänstebils skick på ett enkelt sätt motbevisas.

8.7 Vanlig delgivning, förenklad delgivning och slutdelgivning

Skilj på de olika formerna av delgivning i förundersökningsprotokollet så att det inte uppstår missförstånd om att information har lämnats till den misstänkte enligt 33 kap. 6 § rättegångsbalken, dvs. information om att förfarandet med förenklad delgivning kan komma att användas av domstol.

Vanlig delgivning

Vid vanlig delgivning sänder tingsrätten stämningsansökan till den tilltalade i lösbrev. Den tilltalade ska sedan skicka ett delgivningskvitto till tingsrätten och på så sätt intyga att han fått handlingen.

Mottagaren kan också bekräfta att handlingen mottagits elektroniskt eller muntligen. Kommer mottagningsbeviset inte tillbaka till domstolen sänds en påminnelse efter 10 dagar. Domstolen har möjlighet att sända handlingen elektroniskt, t.ex. per e-post eller sms.

Har påminnelsen inte lett till att delgivningskvittot sänts tillbaka till domstolen ska adressen kontrolleras. Finns ingen ny adressuppgift uppdrar domstolen åt en stämmingsman att delge den misstänkte s.k. stämmingsmannadelgivning. Det innebär att en särskilt anlitad person söker upp den som ska delges. Vanlig delgivning är i jämförelse med förenklad delgivning ett omständligt och dyrt sätt att delge en misstänkt och det medför dessutom ofta att huvudförhandlingen gång på gång får ställas in.

Förenklad delgivning

Förenklad delgivning enligt 33 kap. 6 § rättegångsbalken gör det möjligt för tingsrätten att delge den misstänkte stämning och kallelse till en förhandling på ett förenklat sätt. Vid förenklad delgivning sänder domstolen en stämningsansökan med kallelse till den tilltalade och nästa arbetsdag skickas ett kontrollmeddelande om att handlingarna sänts. Det är ett undantag från regeln i 24 § delgivningslagen (2010:1932)²⁸.

En förutsättning för förenklad delgivning är att den misstänkte vid ett personligt sammanträffande med en polisman eller en civil utredare²⁹ har informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas. Dessutom krävs att det inte gått mer än 10 veckor³⁰ (tidigare 6 veckor) från det att informationen lämnades till det tingsrätten sänder ut stämningsansökan och kallelsen.

Dokumentera i förundersökningsprotokollet att informationen lämnats. Gör en anteckning i förhöret med misstänkt så elimineras risken för missförstånd.

Enligt 33 kap. 1 § sista stycket rättegångsbalken är en part skyldig att utan dröjsmål anmäla adressändring. Men förenklad delgivning har inte skett om

---

²⁸ Prop. 2009/10:237, s. 131 Förenklad delgivning bygger på tanken att det är rimligt att kräva att den som vet om att ett visst mål pågår mot honom eller henne bevakar sin post med viss regelbundenhet.

²⁹ Sedan den 2 januari 2015 kan en civil utredare lämna informationen, SFS 2014:1410, prop. 2013/14:232.

³⁰ SFS 2014:320, lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2014. Bestämmelsen i 33 kap. 6 § rättegångsbalken gäller i sin äldre lydelse om det personliga sammanträffande som avses i bestämmelsen skett före ikraftträdandet.

försändelsen kommer åter från posten med meddelandet "Adressaten har flyttat utan att begära eftersändning"³¹. I ett sådant fall har mottagaren inte ens haft en teoretisk möjlighet att ta del av handlingen.

Kan domstolen använda förenklad delgivning innebär det att huvudförhandlingen i flertalet fall kommer att kunna genomföras på utsatt tid. Det är särskilt värdefullt när det gäller ärenden där ett fordon yrkas förverkat eftersom det förkortar den tid fordonet är taget i beslag och det minimerar kostnaderna för uppställning av fordonet.

I många fall är det också så att de personer som är åtalade för grov olovlig körning och drograttfylleri är svåra att delge stämning och kallelse till en huvudförhandling. Delge informationen om förenklade delgivning till föraren och den registrerade ägaren som delgivits misstanke om brott.

Om det hålls nya förhör med föraren, t.ex. för att han påstår att fordonet har överlåtit, ska denne på nytt informeras om att förenklad delgivning kan komma att användas av domstolen. Detta är nödvändigt för att en ny period om 10 veckor ska börja löpa.

Slutdelgivning

Vid vanlig delgivning talar man om att den misstänkte är bevisligen delgiven. Med bevisligen delgiven avses att det finns en handling som den misstänkte har undertecknat alternativt en tjänsteanteckning om att delgivning skett. När det gäller delgivning av själva utredningen enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken krävs inte att den misstänkte blir bevisligen delgiven såvida *inte* strängare straff än böter eller fängelse 6 månader är stadgat för brottet. När det gäller olovlig körning eller grov olovlig körning och rattfylleri eller drograttfylleri krävs således inte att den misstänkte blir bevisligen delgiven.

Slutdelgivning kan i dessa fall ske genom att den misstänkte informeras om att det finns möjlighet att ta del av utredningen vid en viss tidpunkt. I andra fall är det vanligt att förundersökningsprotokollet sänds till den misstänkte i lösbrev med en uppmaning om att höra av sig inom viss tid om det finns något att erinra.

Denna form av delgivning benämns inte förenklad delgivning utan är slutdelgivningen enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken.

Det kan finnas skäl att undersöka om tiden för slutdelgivning kan kortas så att förundersökningen kan redovisas till åklagaren och vidare till domstolen i så god tid att fristen om 10 veckor kan iakttas.

---

³¹ Prop. 2009/10:237, s. 138.

9 Förverkande av egendom som använts som hjälpmedel vid brott enligt trafikbrottslagen

Sedan den 1 juli 2005 är det möjligt att förverka hjälpmedel om det krävs för att förhindra fortsatt brottslighet och förverkandet inte är uppenbart oskäligt. I propositionen 2004/05:135 anges att utrustning för trimning skulle kunna förverkas enligt bestämmelsen.

Från den 1 juli 2005 blev det också möjligt att förverka egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel om brottet hade fullbordats. Det är egendom som i det enskilda fallet inte kom till användning som hjälpmedel men där det fanns en avsikt att så skulle ske ³².

---

³² Kommentaren till 7 § trafikbrottslagen, Trafikkommentarer, Nordstedts Juridik AB.

10 Förarbeten, litteratur och rättsfall

Förarbeten och litteratur

Prop. 2013/14:176 Fordonsrelaterade skulder
Prop. 2013/14:232 Utökade befogenheter för civilanställda inom
Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten
Prop. 2009/10:237 Ny delgivningslag
Ds 2012:42 Förverkande av fordon vid trafikbrott
Kommentar till 7 § trafikbrottslagen, Nordstedts juridik AB
RättsPM 2012:7
RättsPM 2005:1

Rättsfall

NJA 2013 s. 333
NJA 2006 s. 751
NJA 1994 s. 703
NJA 1990 s. 401
NJA 1978 s. 725
Göta Hovrätts dom 2014-04-07, mål nr B 3318-13
Göta Hovrätts dom 2014-02-11, mål nr B 2042-13
Svea Hovrätts dom 2014-01-03, mål nr B 10434-13
Svea Hovrätts dom 2013-05-22, mål nr B 2982-13
Svea Hovrätts dom 2013-03-05, mål nr B 832-13
Hovrätten för Nedre Norrlands dom 2014-03-10, mål nr B 38-14
Hovrätten för Nedre Norrlands dom 2013-01-15, mål nr B 1229-12
Hovrätten för Västra Sveriges dom 2014-04-09, mål nr B 5082-13
Hovrätten för Västra Sveriges dom 2014-02-12, mål nr 4996-13
Hovrätten för Västra Sveriges dom 2013-03-27, mål nr 1598-13
Hovrätten för Västra Sveriges dom 2012-10-03, mål nr B 3366-12
Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2014-05-21, mål nr T 984-13
Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2013-10-02, mål nr B 1102-13
Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2013-10-03, mål nr B 2055-13
Kammarrätten i Sundsvalls dom 2014-06-27, mål nr 476-14
Gällivare tingsrätts dom 2013-01-10, mål nr B 907-12
Mora tingsrätts dom 2013-08-02, mål nr B 126-13
Nyköpings tingsrätts dom 2013-03-21, mål nr B 1477-12, b 2720-12
Skaraborgs tingsrätts dom 2014-01-29, mål nr B 4250-13
Solna tingsrätts dom 2014-03-20, mål nr B 1343-13
Uddevalla tingsrätts dom 2012-12-20, mål nr B 509-12

11 Bilaga

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Redovisning av regeringsuppdrag avseende förslag till riktlinjer för bättre ägarutredningar för fordon som kan bli föremål för förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen

Bakgrund

Chefen för Justitiedepartementet gav i mars 2011 i uppdrag åt en utredare att biträda departementet med en översyn av bestämmelserna om förverkande av fordon vid trafikbrott. Vid översynen genomfördes enkäter vid Åklagarmyndigheten och vid Rikspolisstyrelsen.

I promemorian där uppdraget redovisas (Ds 2012:42) konstateras att flera åklagarkammare är av uppfattningen att polisens utredningar i frågan om vem som äger ett fordon ofta är bristfälliga, vilket hindrar eller försvårar ett yrkande om förverkande. Bristerna försvårar också möjligheten att utreda om fordonsägaren har gjort sig skyldig till exempelvis brottet tillåtande av olovlig körning, vilket i sin tur kan leda till att ett förverkandeyrkande inte kan riktas mot denne.

Enkäten till polismyndigheterna visar att man ofta avstår från att ta fordon i beslag p.g.a. oklara ägarförhållanden eller av skäl hänförliga till kostnaderna för förvaring.

I promemorian föreslås att Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen ges i uppdrag att i samråd utarbeta riktlinjer för att förbättra metoderna när det gäller att utreda frågor som rör äganderätt till fordon som kan bli föremål för förverkande. Regeringen har också gett myndigheterna ett sådant uppdrag.

Åklagarmyndigheten har inom ramen för uppdraget genomfört intervjuer med åklagare vid 14 åklagarkamrar. Rikspolisstyrelsen har riktat en enkät till ett antal polismyndigheter och följt upp den med intervjuer med åtta förundersökningsledare.

Sammanfattningsvis var åklagarna som intervjuades av uppfattningen att fordon inte förverkas i önskvärd utsträckning eftersom ägarutredningar saknas eller är bristfälliga. Exempelvis framfördes att förhören med förarna är knapphändiga och att påståenden om att fordonet har lånats inte följs upp. I flertalet fall hålls inte förhör med den registrerade ägaren och det saknas upplysningar om huruvida vederbörande har eftersökts. I de fall den registrerade ägaren hörts delges denne oftast inte misstanke om tillåtande av olovlig körning, trots att förutsättningarna för det föreligger.

De polisiära förundersökningsledarna som intervjuades framförde bl.a. uppfattningen att bättre förhör skulle kunna genomföras om rapporteringsblanketten för ingripanden enligt 7 § trafikbrottslagen (TBL) förändrades.

De iakttagelser som har gjorts innebär att det finns skäl för att anta riktlinjer i syfte att förbättra ägarutredningarna för att öka möjligheten att förverka fordon enligt 7 § TBL.

Rikspolisstyrelsen har för avsikt att låta underlaget för riktlinjer påverka utformningen av rapporteringsdokument och formulär avseende förverkande av fordon enligt 7 § TBL. Åklagarmyndigheten ska inarbeta riktlinjerna i RättsPM 2005:2, Förverkande enligt 7 § trafikbrottslagen.

Ekonomiska konsekvenser m.m.

De föreslagna förändringarna torde endast medföra marginella kostnadsökningar.

De ändringar som bör genomföras inom polisen berör kompletteringar i rapporteringsdokument för att fördjupa ett antal frågeställningar rörande fordons ägarskap, vilket kan hanteras inom ramen för den kontinuerliga utvecklingen av styrdokument. Därutöver krävs information till polispersonal som använder dessa dokument, något som kan utföras inom den vanliga lokala vidareutbildningen.

Den större tidsmässiga resursåtgång som kan förutses som en följd av ett ökat antal frågor runt ett fordonets ägarförhållanden torde uppvägas av att beslut om hävning av beslag eller förverkande kan fattas i ett tidigare skede. Detta medför kortare uppställningstider och därmed minskade kostnader.

Ytterligare samverkan mellan Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen i frågor rörande ägarutredningar kommer att kunna ske i redan etablerade samarbetsforum.

Underlag för riktlinjer

Uppgifter i en ägarutredning

Uppgiften om registrerad ägare i vägtrafikregistret är inte ett bevis om att en person är civilrättslig ägare av fordonet. De nedan angivna förhören och utredningsåtgärderna syftar till att klarlägga vem som ska anses vara civilrättslig ägare och mot vem ett yrkande om förverkande kan riktas.

- Misstänkt förare förhörs om innehavet av fordonet
- Registrerad ägare förhörs om den påstådda utlåningen
- Registrerad ägare delges aktuell brottsmisstanke avseende tillåtande av olovlig körning/ medhjälp till grov olovlig körning/ medhjälp till rattfylleri
- Frågan om registrerad ägare satt i system att uppträda som fordonsmålvalt utreds
- Påstående om att fordonet överlåtits utreds
- Dokumentation som visar vem som var registrerad ägare vid beslagstidpunkten tas fram, liksom värderingsbevis och fotografier
- Information om förenklad delgivning lämnas

Förhör med misstänkt förare

Kan ett fordon bli föremål för förverkande enligt 7 § TBL och har den misstänkte föraren uppgivit att han lånat fordonet av den som är registrerad ägare ska den misstänkte och den registrerade ägaren som huvudregel förhöras om ägarförhållandena.

Förhörets syfte är att utreda om den registrerade ägaren är att anse som bulvan i förhållande till föraren av fordonet. Uppger den misstänkte föraren att han lånat fordonet bör frågorna vara detaljerade när det gäller tidpunkten för lånet, när och var fordonet ska återlämnas, orsaken till lånet, vem långivaren är, orsaken till att han lånat ut fordonet till den misstänkte, vad långivaren känner till om den misstänktes körkortsbehörighet, om långivaren krävt att få se den misstänktes körkort etc.

Förhör med registrerad ägare och delgivning av misstanke om brott

Förhör med den registrerade ägaren ska som huvudregel hållas. Undantag kan göras när det är utrett, t.ex. genom uppgifter från Transportstyrelsen, att den registrerade ägaren satt i system att uppträda som fordonsmål-vakt, se under särskild rubrik nedan. Dessa personer kan förutses vara särskilt svåra att nå.

Den registrerade ägaren hörs utifrån de uppgifter som lämnats av den misstänkte föraren. Är den registrerade ägaren närstående till föraren ska förhöret omfatta frågor om vem som finansierat köpet av fordonet, om det är köpt på avbetalning eller om det är leasat och i så fall vem som betalar avgifterna. Kan den registrerade ägaren inte nås ska den utredning som utförts ingå i förundersökningen.

Möjligheten att förverka ett fordon är begränsad till den person som kan göras straffrättsligt ansvarig för det förverkandegrundande brottet. I de fall det finns förutsättningar för att delge den registrerade ägaren misstanke om brott ska det ske inledningsvis vid förhöret.

Ett syfte med delgivning av misstanke om tillåtande av olovlig körning, medhjälp till grov olovlig körning eller medhjälp till rattfylleri är att ett yrkande om förverkande kan riktas mot honom eller henne.

Påstående om ägarbyte utreds

För det fall det under förundersökningen ges in handlingar som ska styrka att fordonet överlåtits ska köparen och säljaren höras om överlåtelsen och orsaken till att fordonet inte överlämnats till köparen. Vidare ska handlingar rörande ägarbytet hämtas in från Transportstyrelsen med uppgift om när de inkom till myndigheten.

Fordonsmål-vakt som är registrerad ägare till flera fordon

Det ska finnas en utredning som visar om den registrerade ägaren av fordonet satt i system att uppträda som fordonsmål-vakt. Transportstyrelsen kan lämna uppgift om hur många fordon som är registrerade på en viss person. Syftet med utredningen är att visa om det finns ett bulvanförhållande och i förlängningen att ett förverkandeyrkande ska kunna riktas mot föraren. Uppträder den registrerade ägaren som fordonsmål-vakt för flera fordon finns det regelmässigt betydande svårigheter att nå honom eller henne. Personen behöver då inte höras.

Värderingsintyg och fotografier

Värderingsintyg kan vara utfärdat av en anställd vid polisen som har tillräcklig kompetens, utbildning och erfarenhet eller av en utomstående värderingsman. Det rekommenderas att en utomstående värderingsman anlitas om ett fordon uppskattas ha ett värde som överstiger ca 20 000 kr.

Fotografier ska visa fordonets skick såväl invändigt som utvändigt.

Information om förenklad delgivning

Polisen ska informera den misstänkte föraren och i förekommande fall den registrerade ägaren som delgivits misstanke om brott, om att förenklad delgivning enligt 33 kap. 6 § rättegångsbalken kan komma att användas. Syftet med åtgärden är att göra det möjligt för domstolen att tillämpa reglerna om förenklad delgivning vilket medför att en huvudförhandling som regel kan genomföras på utsatt tid. Det innebär vidare att den tid ett fordon är taget i beslag kan minskas.

RIKSPOLISSTYRELSEN

Bengt Svenson
Rikspolischef

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Anders Perklev
Riksåklagare